

## **Kritik av universitetens nätverk för Europaforskning: seminarium 2013-02-06 och boken ”Ett konkurrenskraftigt EU till rätt pris Europaperspektiv 2013” angående finanspakten**

### **1. Bakgrund**

”De svenska universitetens institutioner för juridik, statskunskap och ekonomiska ämnen samarbetar i tre nätverk för Europaforskning. Dessa arrangerar gemensamma arbetsmöten för behandling av pågående forskning. Samarbetet syftar till att bättre utnyttja nationella resurser och internationella kontakter. Härtill kommer uppgifter att göra viktiga forskningsresultat tillgängliga på svenska för en bredare allmänhet. Publiceringen av Europaperspektiv är ett led i denna senare strävan.” Se boken ”Ett konkurrenskraftigt EU till rätt pris Europaperspektiv 2013”, s 4. Förutom publiceringen av årsböckerna ordnar nätverken för Europaforskning också öppna seminarier kring böckerna. Det senaste hölls den 6 februari i år och sändes två dagar senare i SVT Forum. Det finns därför all anledning att granska seminariet utifrån kraven på opartiskhet och saklighet. Bokens behandling av finanspakten (europakten) behöver också kritiskt granskas, eftersom finanspakten är ytterst kontroversiell.

Eftersom nätverken för Europaforskning har vetenskapliga ambitioner kan det vara lämpligt att först något återknyta till tidigare erfarenheter av sammanblandningen av vetenskap och politik.

### **2. Vetenskap och politik**

Ekonomipristagaren Gunnar Myrdal granskade i boken ”Vetenskap och politik i Nationalekonomi” från 1930, upplagan 1972, olika ekonomiska doktriner och deras politiska, normativa element.

”Miljön var den svenska nationalekonomiska diskussionen under slutet av tjugotalet, den sista någorlunda normala perioden för vår generation. På det hela taget var det decennium som föregick kraschen på New Yorkbörsen i september 1929 en tid av tilltro till återupprättad stabilitet och framsteg. 'Back to normalcy' var riktlinjen. I synnerhet efter Knut Wicksells död dominerade en mycket kompromisslös laissez-faire-doktrin /en doktrin om en självreglerande ekonomi/ den nationalekonomiska diskussionen Sverige.”, a. a., s 22

Gunnar Myrdal slog fast 1930 : ”Den sociala forskningen genomlever för närvarande en brytningstid. Det gäller bland annat att slutgiltigt och genomgående skära ned de krav, man ställer på denna forsknings resultat, till vad som är vetenskapsteoretiskt rimligt. Det gäller att dra gränsen fullt klar mellan 'varat' och 'börat', mellan vad som kan konstateras vara sant och vad som skall anses vara värdefullt. Så länge man alltjämt – ofta utan att se det – sammanblandar vetenskapliga fakta med politiska ideal, teorier med ideologier, kommer det att råda en hopplös *åsikts*föribistring även i de viktigaste vetenskapliga frågor.”, a. a., s 25

I sin kritik av den normativa samhällsvetenskapen anknöt Gunnar Myrdal i Sverige till filosofen Axel Hägerström. ”Det finns inga värden i objektiv mening, endast subjektiva värderingar. Dessa måste skiljas från vår uppfattning av verkligheten. Denna tanke är den centrala utgångspunkten för föreliggande kritiska analys av den ekonomiska teorin.”, a. a., s 38f

Opertiskhet och saklighet blir då bärande element för en kritisk granskning av till att börja med

seminariet den 6 februari i år.

### **3. Seminarium ”Europaperspektiv 2013 Ett konkurrenskraftigt EU till rätt pris” arrangerat av Svenska nätverken för Europaforskning den 6 februari 2013**

På Europaperspektivs hemsida [www.europaperspektiv.se](http://www.europaperspektiv.se) finns seminariet återgivet på SVT Play.

Efter en välkomsthälsning av Svenska nätverken för Europaforskning inleddes seminariet med ett gästföreläsning ”Hållbar tillväxt lyfter EU ur krisen” av chefen för EU-kommissionen i Sverige, Pierre Schellekens utan att någon särskild opponenter gavs möjlighet till en kritisk granskning och presentation av alternativ.

Chefen för EU-kommissionen i Sverige gav deras syn på den ekonomiska krisens förlopp i EU och euron, ”som är och förblir stjärnan i det europeiska samarbetet.”

Det som är mest anmärkningsvärt och som fick stå oemotsagt var propåerna om ytterligare överstatlighet som innebär att makten flyttas från de nationella parlamenten till Bryssel. Påbudet finns om en ”Genuin ekonomisk och monetär union”. En rapport har lämnats av Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy, Europeiska centralbankens chef Mario Draghi och eurogruppens dåvarande ordförande och EU-kommissionen fortsätter det arbetet. Chefen för EU-kommissionen i Sverige talade om fördjupningar av EU inom fördragen och institutionerna men också om ändringar av fördragen, nya befogenheter för EU. På tal kom Bankunionen, Budgetunion, Ekonomisk union och Politisk union.

Innehållet är detsamma som Pierre Schellekens chef EU-kommissionens ordförande José Manuel Barroso lade fram i sitt årliga tal om ”Tillståndet i Unionen” den 12 september i fjol i EU-parlamentet och i en artikel på Brännpunkt i Svenska Dagbladet den 15 september. ”Vi måste fullfölja den ekonomiska och monetära unionen och skapa en bankunion och en finanspolitisk union” ... ”För att den ekonomiska och monetära unionen ska bli framgångsrik måste vi samtidigt röra oss mot en politisk union.” SvD 15/9 -12

Detta är ytterst kontroversiellt. När Storbritanniens premiärminister David Cameron på en presskonferens vid Världsekonomiskt forum i Davos den 24 januari i år sade, att om EU blir ett land en stat /en politisk union/ , då är Storbritannien inte med.

För i så fall förlorar de nationella parlamenten makten på alla väsentliga områden till Bryssel. Det är en linje som innebär det största hotet mot vår självbestämmanderätt och demokrati som någonsin aktualiserats i modern tid.

Seminariet avslutades med en politisk debatt mellan två EU-förespråkare EU-ministern Birgitta Ohlsson (FP) och gruppledaren i riksdagen Mikael Damberg (S). Det samtalet förstärkte seminariets politiska slagsida.

Nätverken sammanflätades med makten.

### **4. Kritik av boken ”Ett konkurrenskraftigt EU till rätt pris” Europaperspektiv 2013” angående finanspakten**

På vår hemsida [www.nejtilleu.se/botkyrka](http://www.nejtilleu.se/botkyrka) finns förutom många artiklar om eurokrisen också 2012-03-14: ”Kritik av finanspakten (Fördrag om stabilitet, samordning och styrning inom

ekonomiska och monetära unionen)” och 2012-09-25: ”Yttrande över Ds 2012:30 angående finanspakten” till finansdepartementet. Dessa båda skrifter, som hänvisas till, innehåller en utförlig genomgång av bakgrunden, bestämmelserna i den mellanstatliga finanspakten i förhållande till bestämmelserna i Lissabonfördraget och innehållet i den s k finanspolitiska överenskommelsen. Finanspakten kallas också europakten.

I inledningen till ”Ett konkurrenskraftigt EU till rätt pris Europaperspektiv” står om bokens andra kapitel ”Europakten – flexibel integration som grund för euron och EU:s framtid” : ”Trots att pakten står utanför EU-fördragets ram ska den fungera med hjälp av EU:s institutioner. Kommissionen ska t ex automatiskt ställa krav på korrigeringar om någon stat överskrider paktens gränsvärden för budgetunderskott och statsskulden. EU-domstolen får också nya befogenheter att övervaka staternas budgetprocesser, och vid behov fatta bindande beslut om att dessa ska stramas upp.”, s 16f

Detta är felaktigt, för en mellanstatlig pakt utanför EU:s fördrag kan inte ge EU:s institutioner nya befogenheter. För att få klarhet krävs, att man går tillbaka till 2004 års och 2007 års regeringskonferenser som ledde fram till det s k reformfördraget som efter undertecknandet kallas Lissabonfördraget. Först en bakgrund till finanspakten.

#### **4.1 Bakgrund till finanspakten**

Den 2 mars 2012 skrevs den s k finanspakten under av 25 av EU:s stats- och regeringschefer, däribland Sveriges statsminister.

Två länder Storbritannien och Tjeckien vägrade. De slog vakt om den nationella suveräniteten redan på mötet med Europeiska rådet den 8-9 december 2011, då Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrikes president Nicolas Sarkozy lade fram ett förslag till en finanspolitisk union för eurons stabilitet som skulle skrivas in i Lissabonfördraget genom en fördragsändring, som kräver enhällighet.

”Storbritannien har tvärvägrat om att överföra makt över enskilda länders budgetar, budgetkontroll och sanktioner till Bryssel, med hänvisning till att det är varje suverän stats exklusiva rättighet att handha sina egna finanser och att EU-kommissionen och EU-domstolen inte borde ha rätt att bedöma eller döma om en regerings beslut om ekonomin.” SvD Näringsliv, digitalt, 9/12 -11

Eftersom enhällighet krävs för en fördragsändring enligt folkrätten skulle förslaget ha fallit. Men Merkel och Sarkozy lät sig inte nöja med det utan beslöt att gå vidare med förslaget som ett mellanstatligt avtal mellan 17 euroländer, men ett som är öppet för andra. Nu blev Europeiska rådets möte ”informellt” och det nya förslaget till avtal, som inte omfattas av alla EU-länder, hamnade utanför fördragen och unionsrätten, vilket är viktigt att konstatera då finanspakten analyseras närmare.

Inför samrådsmötet med EU-nämnden den 27 januari 2012 om utkast till finanspakt som medgav för icke- euroländer att delta på minst ett möte om året, fick statsministern med sig sina fyra allianspartier på sitt ställningstagande för finanspakten.

Socialdemokraterna med Håkan Juholt som ordförande sade så sent som den 17 januari : ” - Det framförhandlade förslaget skulle innebära en smygväg in i eurosamarbetet. Detta är inte en lösning på Europas problem.” Men knappt två veckor senare, när Håkan Juholt avgått, och på Stefan Löfvens första dag som partiordförande blev det ja, men med flera villkor.

”**Socialdemokraterna** ställer tre tunga villkor:

- Finanspolitiken får inte medföra att Sverige överlämnar någon beslutanderätt från riksdagen

- om det finanspolitiska ramverket.
- Sverige måste ha tillträde till euroländernas toppmöten där finanspakten behandlas.
- Det måste finnas tydlig respekt för arbetsmarknadens parter i avtalet.

Och allt det ska gälla även om pakten blir en del av EU:s grundlag.”

Socialdemokraterna förhandlade med regeringen om villkoren och dess vice ordförande i EU-nämnden Marie Granlund motiverade partiets uppbackning av regeringens ståndpunkt.

”**Enligt Socialdemokraterna** ändrade man sig när regeringen kapitulerade i riksdagen. - Vi har fått gehör för alla våra krav för medverkan i pakten, säger Marie Granlund.” DN 27/1 -12

Detta är inte sant, för det står t ex inte ord om arbetsmarknadens parter i avtalets artiklar. Se granskningen av innehållet i pakten på vår hemsida i skriften 2012-03-14: ”Kritik av Finanspakten”.

På sammanträdet med EU-nämnden den 27 januari 2012 hade alltså alliansregeringen majoritet tillsammans med socialdemokraterna. Miljöpartiet hade ställt villkoret för ett ja, att ett formellt undantag från euron som valuta skulle krävas, men hade inte fått gehör från alliansregeringen, och röstade nej. Vänsterpartiet röstade nej. SD ställde också på nej-sidan.

På det informella mötet med Europeiska rådet den 30 januari 2012 tog statsministern ställning för ett svenskt deltagande i finanspakten, medan Storbritannien och Tjeckien avstod av skäl som framgått ovan.

Som framgått av Medlemsinformation 2012-02-02 och Verksamhetsberättelse 2011/2012 på vår hemsida hemlighölls finanspakten på svenska för allmänheten ända till den 23 februari 2012. På så vis undertrycktes den allmänna diskussionen, vilket är helt odemokratiskt.

Den 6 mars i år biföll riksdagen finanspakten.

#### 4.2 Bestämmelserna om EU:s och dess institutioners befogenheter i EU:s fördrag

Konstitutionsförslaget (Fördrag om uprättande av en konstitution för Europa) skulle ha fallit efter Nej i folkomröstningarna i Frankrike och Holland den 29 maj resp 1 juni 2005, men återuppstod efter ompaketering och kosmetiska ändringar som det sk reformfördraget, som undertecknades den 13 december 2007 i Lissabon och därefter kallas Lissabonfördraget. För säkerhets skull blev det inga nya folkomröstningar som kunde sätta käppar i hjulet. Idéerna från 2004 års regeringskonferens infördes i konstitutionsförslaget efter sammanslagning av EG-fördraget och EU-fördraget, medan i reformfördraget infördes de i de fortsättningsvis gällande fördragen enligt 2007 års regeringskonferens. Men EG-fördraget bytte namn till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, förkortat EUF, ”eftersom unionen är en enda juridisk person”. Unionsrätten hade utvidgats till att gälla båda fördragen. Se på vår hemsida 2007-08-29: ”Myglet med EU:s konstitutionsförslag fortsätter: Folkomrösta om EU:s nya grundlag!”

För att klarlägga vilka befogenheter EU har och hur de kan ändras måste man granska bestämmelserna som gäller allmänt för unionen och de ytterligare som finns för institutionerna.

I slutakten till regeringskonferensen den 23 juli 2007 finns en gemensam förklaring om förhållandet mellan EU:s ställning som juridisk person och befogenheterna :

”24. Förklaring om Europeiska unionens ställning som juridisk person

Konferensen bekräftar att det faktum att Europeiska unionen är en juridisk person inte på något sätt ger unionen rätt att lagstifta eller agera utanför de befogenheter som medlemsstaterna tilldelat den i fördragen.”

Principen om att **endast** av medlemsländerna i fördragen tilldelade befogenheter gäller för

unionens handlande preciserades också inför 2007 års regeringskonferens och skrevs också in i EU-fördraget. ”I artikeln om grundläggande principer som rör befogenheter kommer det att fastställas att unionen skall handla **endast** inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna tilldelat den i fördragen.” Se bilaga 1 till Ordförandeskapets slutsatser, Bryssel den 23 juni 2007, s 17 ”Endast” ska innebära ett förtydligande.

I Sieps, Lissabonfördraget Konsoliderad version av EU:s fördrag 11 december 2007 finns på s 8 den principen inskriven i artikel 5.2 i fördraget om Europeiska unionen, förkortat EU. ”Enligt principen om tilldelade befogenheter ska unionen *endast* handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen för att nå de mål som fastställs där.”

Enligt artikel 13.1 EU ska unionens institutioner vara följande: Europaparlamentet, Europeiska rådet /EU:s stats- och regeringschefer i sammanträde/, Rådet/ministerrådet/, Europeiska kommissionen, Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken /ECB/ och Revisionsrätten. Lissabonfördraget, s 13.

Enligt artikel 13.2 EU om institutionerna finns återigen principen om tilldelade befogenheter genom fördragen: ”Varje institution ska handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats genom fördragen, i enlighet med de förfaranden, villkor och mål som anges där. Institutionerna ska samarbeta lojalt med varandra.”, a. a. , s 13.

Alltså institutionerna ska alltså endast handla inom ramen för de befogenheter som de tilldelats av medlemsstaterna i fördragen.

Det bör observeras, att om de befogenheter som unionen tilldelats i fördragen ska öka kan det bara göras genom det ordinarie ändringsförfarandet enligt artikel 48.1- 48.4 EU. För enligt det förenklade ändringsförfarandet enligt artikel 48.6 EU går det inte: ”Det beslut som avses i andra stycket får inte utöka de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen.”, a. a., s 34-35.

Slutsatsen är att finanspakten kan inte ge EU-domstolen, EU-kommissionen eller någon annan EU-institution nya befogenheter. Diktat från förbundskansler Angela Merkel och de andra förbundna räcker inte. Det som står i Europaperspektiv 2013 att ”EU-domstolen får också nya befogenheter att övervaka staternas budgetprocesser, och vid behov fatta bindande beslut om att dessa ska stramas upp” är felaktigt. Inte heller får nya befogenheter för EU följaktligen tillskapas genom sekundärrätten, dvs förordningar, direktiv o dyl.

Härefter är det lämpligt att närmare undersöka vilket stöd som finns i EU:s fördrag för utnyttjande av EU:s institutioner för en pakt utanför EU. Här hänvisas också till 2012-03-14: ”Kritik av finanspakten” och ”Yttrande över Ds 2012:30 angående finanspakten”.

### **4.3 Finanspaktens oförenlighet med EU:s fördrag**

I finanspakten, som är ett mellanstatligt avtal utanför EU och alltså inte är någon del av EU:s fördrag och unionsrätt, ges uppgifter för EU:s institutioner, som ska endast handla inom ramen för tilldelade befogenheter av medlemsstaterna i EU:s fördrag, och frågan är vilket stöd som finns för dessa uppgifter i EU:s fördrag. Det gäller EU-kommissionen enligt t ex artikel 3 och 8 och EU-domstolen enligt artikel 8 i finanspakten..

#### **4.3.1 Unionsdomstolen**

I Lissabonfördraget finns bestämmelser om unionsdomstolen både i unionsfördraget (EU) och fördraget om europeiska unionens funktionssätt (EUF).

I den försnämnda regleras unionsdomstolen av artikel 13 och 19 EU, se Se ”Lissabonfördraget”, s 13 resp 18 och i det andra fördraget av artiklarna 251-281 EUF, a. a. , s 150f.

Det finns bara en artikel som har någon relevans för finanspakten, nämligen artikel 273 EUF som lyder: ”Europeiska unionens domstol ska vara behörig att avgöra varje tvist mellan medlemsstater som berör ämnesområden som regleras i fördragen, om tvisten hänskjuts till domstolen enligt ett särskilt avtal mellan parterna.” Det rör sig om ett ämnesområde som regleras i fördragen, men på ett annorlunda sätt i ifrågavarande mellanstatliga avtal. I finanspaktens artikel 8.3 , s 17 hänvisas också till den : ”Denna artikel utgör ett särskilt avtal mellan de fördragsslutande parterna i den mening som avses i artikel 273 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

Men i finanspaktens artikel 8 försöker man hävda att artikel 260 EUF är tillämplig beträffande EU-domstolens behörighet att vid underlåtelse att efterkomma dess dom kunna förelägga ifrågavarande stat ett standardbelopp eller vite.

Men artikel 260 EUF gäller skyldigheter enligt fördragen inte skyldigheter utöver dessa. Artikel 260 EUF är alltså inte tillämplig. Men finanspakten påstår så i sin artikel 8.2, vilket är felaktigt. Se ”Fördrag om stabilitet, samordning och styrning inom ekonomiska och monetära unionen”. För en utförligare redogörelse se 2012-03-14: ”Kritik av finanspakten”

#### 4.3.2 EU-kommissionen

I Lissabonfördraget finns bestämmelser om kommissionen i båda fördragen. I unionsfördraget regleras kommissionen av artikel 13 och 17, a. a., s 13 resp 16f och i fördraget om europeiska unionens funktionssätt av artikel 244-250 , a. a., s 148f. Bestämmelser med anknytning till kommissionen finns också i samband med övriga EU-institutioner.

I båda fördragen finns för kommissionen ingen motsvarighet till artikel 273 för unionsdomstolen innebärande någon uppgift för EU-institutionen beträffande medlemsstater som har särskilt avtal. Därför saknas stöd för ianspråkstagande av kommissionen för uppgifter utöver unionsrätten i finanspakten beträffande t ex artikel 3, 8 och 12.

#### 4.3.3 Slutsats

Av ovanstående kan utläsas att finanspakten förutsätter att EU-kommissionen och EU-domstolen fått nya befogenheter som inte finns. Finanspakten kan inte tilldela någon EU-institution några nya befogenheter och EU-institutionerna ska **endast** handla inom ramen för de befogenheter som de tilldelats av medlemsstaterna i fördragen. Följaktligen ska EU-domstolen endast ”vara behörig att avgöra varje tvist mellan medlemsstater som berör ämnesområden som regleras i fördragen, om tvisten hänskjuts till domstolen enligt ett särskilt avtal mellan parterna.” Därför är det som står i boken i boken ”Ett konkurrenskraftigt EU till rätt pris” i såväl inledningen som i kapitlet ”Europakten – flexibel integration som grund för euron och EU:s framtid” om att ”Genom pakten får också EU-domstolen nya möjligheter att övervaka medlemsländernas ekonomiska politik”, s 61, oegentligt.

I det kapitlet ställs frågan : ”Öppnar verkligen finanspakten vägen till flexibel integration?”, dvs ett fördjupat samarbete enligt artikeln 20 EU och artiklarna 326-334 EUF., Lissabonfördraget, s 19 resp s 180f. Enligt artikel 326 EUF gäller, att ”De fördjupade samarbetena ska respektera fördragen och unionsrätten.” Det innebär, att de fördjupade samarbetena inte kan tillskapa nya befogenheter för EU.

Finanspakten har inte heller tillkommit som ett fördjupat samarbete utan som ett mellanstatligt avtal utanför EU. I ingressen till finanspakten finns en förvillande hänvisning till s k fördjupat samarbete

inom fördragens ram som inte har någon betydelse.

Finanspakten får alltså inte plats inom EU:s fördrag och således inte heller inom s k fördjupat samarbete som inte medger ökade befogenheter för EU.

I kapitlet sägs inte ifrån, att sekundärrätten, t ex förordningar och direktiv, inte får användas för att tillskapa nya befogenheter för EU.

## **5. Något om den ideologiska funktionen**

I kapitlet vimlar det av normativa uttalanden. Här ska bara några återges. ”Om någon rent politisk spekulering kan vara tillåten här så är det nämligen mycket som tyder på att det i en framtid kommer att bli nödvändigt för EU:s ledare att fundera över åtgärder som kan minska det nuvarande, folkliga motståndet mot ekonomiska stödåtgärder till krisländer, vilket tycks vara utbrett inte minst i nettobidragsgivarländer som Finland, Holland och Tyskland. Och i så fall torde få åtgärder vara mer verksamma än att inleda diskussioner om en harmonisering av pensionsåldern mellan EU:s medlemsländer. ...

Här skulle EU verkligen behöva bli och agera som en ekonomisk enhet. Stora skillnader i pensionsåldrar medlemsländerna emellan skulle för övrigt i förlängningen rentav kunna ses som en form av otillåten diskriminering grundad på nationalitet. Detta är enligt min mening en väsentligt underskattad faktor i diskussionen om eurons framtid.”, a. a., s 79f

Det räcker för tillfället att konstatera, att dessa normativa doktriner är ytterst kontroversiella.

Kaj Lidén  
ordf, Folkrörelsen Nej till EU – Botkyrka  
[www.nejtill.eu.se/botkyrka](http://www.nejtill.eu.se/botkyrka)